

Pospíšil, Ivo

Korespondence a dějiny slavistiky v Brně

Opera Slavica. 2011, vol. 21, iss. 1, pp. 48-50

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117642>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

v němž je bříza jednou teplá, jindy milovaná a v jednom případě dokonce samaritánská. Bříza je téměř vším, především však lékem, jak se praví v básni Březový lék (Brzozowe lekarstwo):

*Na wskroś uczciwie
zacząć trzeba
od zakamarków głowy*

*Potem odżywię ręce
i śmieszne paliczki*

*Dłużej zostanie przy sercu
niech diabli pochłoną dygotanie*

...
*Ve vsí slušnosti
třeba začít
od komůrek hlavy*

*Potom oživí ruce
a směšné články prstů*

*Déle se zdrží u srdce
necht' d'abli pohltní zimmici*

V bříze je tedy neobyčejná síla, řada z nich vyrůstá u Więczaszků na zahradě. Tento kult břízy není náhodný, neboť kdysi dávno – za třicetileté války – Švédové vypálili vesnici, kde sídlil autorčin rod. Ves zanikla a na jejím místě vyrostl březový háj. Na této skutečnosti (či legendě) by nebylo nic zvláštního, kdyby se o této rodové události básnířka nedozvěděla teprve nedávno z nalezené kroniky. Oblíbenost břízy a tíhnutí k ní je však její dávnou záležitostí, nevědomou, podprahovou, kterou v sobě Romana nosila už od mladistvých let. Informace z rodové kroniky dala této oblíbenosti širší platnost. Ukotvila ji a scelila. Z přírodní vazby tohoto druhu se ostatně rodí nejen rodové a kulturní povědomí, ale také poezie.

František Všečička

Korespondence a dějiny slavistiky v Brně

Na žádost Komise pro dějiny slavistiky Mezinárodního komitétu slavistů zorganizovala Česká asociace slavistů spolu s Ústavem slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity ve dnech 4. a 5. května 2011 ve velké zasedací síni Rektorátu Masarykovy univerzity dvoudenní mezinárodní konferenci na téma Vývoj slavistiky v zrcadle epistulárního dědictví a jiných osobních dokumentů. Konference se zúčastnili vybraní účastníci, většinou členové komise a několik přizvaných hostů. Konference se konala pod záštitou hejtmána Jihomoravského kraje Michala Haška, primátora statutárního města Brna

Romana Onderky, rektora Masarykovy univerzity Petra Fialy a děkana její Filozofické fakulty Josefa Kroba. Komisi na konferenci představoval její sekretář, italský slavista Sergio Bonazza.

Konference byla vysoce reprezentativní: zúčastnili se jí světové slavistické špičky ze 14 zemí (Itálie, Slovensko, Řecko, Polsko, Německo, Rusko, Ukrajina, Slovensko, Norsko, Francie, Slovinsko, Švédsko, Srbsko, Česká republika), bylo předneseno 17 referátů na často klíčová témata historiografická, lingvistická a literárněvědná.

Po prosloveh zástupců zaštiťujících institucí pronesl úvodní slovo za organizátory předseda České asociace slavistů a vedoucí Ústavu slavistiky FF MU a vedoucí Ústavu slavistiky FF MU **Ivo Pospíšil**, který poukázal jednak na genia loci Brna z hlediska jeho vícekulturnosti, jednak na tradice brněnské slavistiky a stěžejní význam současného brněnského Ústavu slavistiky v koncepčním mezinárodním slavistickém bádání. Za komisi promluvil její sekretář **Sergio Bonazza**, který vyzvedl význam tohoto mezinárodního setkání.

On sám pak pronesl syntetický referát o významu korespondence a dalších osobních dokumentů v rámci slovanské filologie, **Miloš Zelenka** (Jihočeská univerzita České Budějovice) analyzoval stěžejní význam pozitivismu na korespondenci Jana Jakubce a Matiji Murka, **Lubor Matejko** (FF UK Bratislava) se zabýval chybami a omyly slavistů ve světle osobních dokumentů. Německý slavista **Helmuth Schaller**, známý z poslední doby sérií publikací z dějin německé slavistiky (mj. v Praze a Poznani) vystihl vztah mezi vládnoucí nacistickou ideologií a německou slavistikou na královské akademii v Poznani, **Ivo Pospíšil** (FF MU) prezentoval příklady korespondence a osobních dokumentů z dějin brněnské slavistiky v Archivu Masarykovy univerzity, **Ulla Birgegård** (Uppsala) poukázala na slavistická témata v korespondenci G. W. von Leibnize a barona I. G. Sparvenfelda, **Tadeusz Lewaszkiewicz** (Univerzita Poznaň) analyzoval korespondenci a zapsané vzpomínky polských lingvistů jako pramen poznání dějin polské jazykovědy, srbský lingvista **Bogoljub Stanković** (Univerzita Bělehrad) se zabýval osudy série Bádání z dějin světové slavistiky na základě dopisů prof. D. Živanoviće, **Vira Francůk** (Kyjevská univerzita) pojednala o odpovědi O. O. / A. A. Potebni recenzentu jeho doktorské disertace, **Anna Zelenková** (Slovanský ústav AV ČR) ukázala důležitost vědecké korespondence na příkladu dialogu učitele a žáka – J. Polívky a F. Wollmana, **Vanda Babič** (Univerzita Lublaň) rozebrala korespondenci Mateja Soviče a Alberta Fortise, francouzská slavistka českého původu **Hana Voisine-Jechová** (Paris – Sorbonne) vystoupila s referátem *Co se čte a co se píše. Literární život v obrozeneckých Čechách podle korespondence a pamětí*, srbský polonista a slavista **Petar Bunjak** analyzoval osobní archiv prof. D. Živanoviće jako pramen zkoumání dějin srbské a mezinárodní slavistiky. Norský slavista **Jan Ivar Bjørnflaten** ukázal na některé aspekty vývoje norské slavistiky na příkladu Olafa Brocha (1867–1961) a italský slavista **Stefano Aloe** rozebral italské kontakty V. V. Makuševa. Na závěr vystoupili dva slavisté z Ruska: vědec světového jména **Michail Robinson** prezentoval smutný běloruský osud Nikolaje Durnovo, jehož životní a profesní dráha byla spjata s Vídní a Brnem, a **Lidija Sazonova** objevila nové souvislosti raných vědeckých zájmů budoucího ruského formalisty Borise Ejchenbauma, zejména syntaxe, na materiálu jeho dopisů akademiku A. A. Šachmatovovi.

Konference se vyznačovala bohatstvím témat a problémů, dynamičností a značným prostorem pro diskusi. V ní se ukázala naléhavá nutnost docenění pramenného studia, jehož absenci nebo slabou prezenci současná filologie stále více pociťuje. V archivech různých institucí je stále příliš mnoho dosud nevyužitého materiálu a často chybí jeho analýza

a zobecnění, které má někdy významný metodologický dosah. Byla také oceněna úloha České asociace slavistů a současné brněnské slavistiky v mezinárodním slavistickém bádání, o čemž svědčí již samo pověření organizovat toto významné setkání špičkových světových slavistů.

Po skončení diskuse navštívili účastníci konference expozici památníku bitvy u Slavkova.

Konference přinesla řadu nových podnětů nejen k dějinám slavistiky, ale především k jejímu současnému vývoji: poukázala na nosnost některých tradic, jež se zdají být zapomenuty, a na konkrétní detaily, které mohou mít zásadní význam v utváření mezinárodní slavistiky, obecně lingvistiky a literární vědy, v nichž především slavisté hráli dominantní roli.

Ivo Pospíšil

Výročí významné osobnosti lužickosrbské kultury

V letošním roce je tomu již sto padesát pět let, co se narodil největší básník lužickosrbské minulosti Jakub Bart-Čišinski. Lužickosrbský národ, který žije na sever od Čech v oblasti Budyšínska a Chotěbuzska ve Spolkové republice Německo jako zbytek Polabských Slovanů, v něm našel koncem 19. století předního představitele národní kultury, bojovníka za svá práva proti reakčnímu bismarckovskému šovinismu a zároveň tvůrce nové poezie, mnohem vyšší úrovně, než jakou měla poezie dosavadní.

Lužickosrbské obrození, které proběhlo v 19. století a skončilo v sedmdesátých letech, bylo umožněno obdobím humanistického klasicismu německé kultury, poznamenaným osobnostmi J. G. Herdera a J. W. Goetha. Bylo podpořeno též slovanskými vlivy, zvláště českým, polským a ruským. Plody lužickosrbské literatury byly v 19. století zprvu nepočtené a jejich úroveň nebyla vysoká, teprve výrazná tvorba Čišinského včlenila lužickosrbskou krásnou literaturu do světového kontextu.

Čišinski se narodil 22. srpna 1856 v Kukowě v Horní Lužici. Na rodném statečku získal národní a sociální citění, ale slabý jazykový základ. S nedostatky se vyrovnával v preparandě budyšínského učitelského semináře pod vedením lužickosrbského národního buditele Michała Hórniky. Hórnikova encyklopedická osobnost se stala Čišinskému trvalým vzorem. Od roku 1871 patřil Čišinski mezi lužickosrbské studenty pražského Lužického semináře. Bydlel v něm a vystudoval nejprve malostranské gymnázium a potom katolickou teologii; studia skončil roku 1881, kdy se vrátil na Lužici.

Lužickosrbsští studenti z Lužického semináře měli pravidelně každou neděli v rámci spolku Serbowka hodiny rodného jazyka pod vedením profesora Martina Hattaly, psali si deník a vedli literární časopis *Kwětiki*, v němž uveřejňovali vlastní literární práce. Do tohoto časopisu začal brzy po svém příchodu do Prahy přispívat i Čišinski.

Na tvorbu Čišinského významně působil pražský literární časopis *Lumír* a zvláště přední představitel básníků sdružených kolem něho – Jaroslav Vrchlický. Český přítel Lužických Srbů Adolf Černý později Vrchlického s Čišinským osobně seznámil. Básníci si prostřednictvím Adolfa Černého vzájemně vyměňovali knižní vydání svých sbírek a dochoval se i Vrchlického dopis Čišinskému. Zvláště svou druhou sbírku *Formy*, vydanou roku 1888, psal Čišinski pod formálním vlivem Vrchlického.